

VASTGEROESTE BELEIDSPARTICIPATIE IN JEUGDBEWEGINGEN

Van knelpunten naar toegankelijk (mee)beslissen

**HO
GENT**

LISA DE ROOVER
Studentennummer: 202301112
Sociaal Werk - HOGent
Bachelorproject 2025-2026

VASTGEROESTE BELEIDSPARTICIPATIE IN JEUGDBEWEGINGEN

Van knelpunten naar toegankelijk (mee)beslissen

1 INLEIDING

Je ziet ze wel eens lopen op straat in een hemd, rok of met een sjaaltje om de nek. Voor veel kinderen en jongeren zijn jeugdbewegingen een vaste waarde in hun vrije tijd. Elk weekend staan leiders en andere vrijwilligers klaar om kinderen en jongeren een leuke namiddag te bezorgen.

Jeugdbewegingen maken deel uit van het jeugdwerk. In het jeugddecree wordt jeugdwerk beschreven als

Sociaal-cultureel werk op basis van niet-commerciële doelen voor of door de jeugd van 3 tot 30 jaar, in de vrije tijd, onder educatieve begeleiding en ter bevordering van de algemene en integrale ontwikkeling van de jeugd die daaraan deelneemt op vrijwillige basis. (Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk, art. 3, 15°)

Deze definitie is heel algemeen, wat logisch is omdat er veel verschillende vormen van jeugdwerk bestaan, zoals de jeugdbewegingen, jeugdhuisen en studentenverenigingen (De Ambrassade, n.d.).

Elk van deze jeugdwerkvormen werkt en organiseert zich anders. In open jeugdwerkinitiatieven hoeft een kind bijvoorbeeld geen lid te zijn om deel te nemen, staat het niet aanbod vast en varieert het naargelang de wensen van de deelnemers of organisatoren (Formaat, 2024). Jeugdbewegingen werken daarentegen in een duidelijk omliggende structuur, waar je wel lid moet zijn om te kunnen deelnemen aan het vooraf bepaald vrijtijdsaanbod.

Leiding, kinderen en hun ouders nemen de werking van jeugdbewegingen vaak als vanzelfsprekend en stellen zich geen vragen over wat er achter de schermen gebeurt.

Waarom werd er gekozen voor dit specifieke jaarthema? Wie bepaalt wat er in de inhoudelijke visie van pedagogische thema's staat?

Het beleid van jeugdbewegingen wordt vormgegeven door beroepsmedewerkers en vrijwilligers. Dit kunnen leiding, voormalige leiding en sympathisanten zijn. Deze vrijwilligers zijn dé drijvende kracht achter de werking van elke jeugdbeweging. Op lokaal niveau steken ze de handen uit de mouwen om kinderen en jongeren in hun lokale groep te vermaken. Op het niveau van de koepelorganisaties organiseren ze met hulp van beroepsmedewerkers initiatieven, vormingen, cursussen... Hierdoor staan zij vaak dicht bij de werking dan beroepsmedewerkers. Vrijwilligers voeren het beleid uit, het is dus logisch dat ze betrokken worden bij de vormgeving van dit beleid. Dit gebeurt in alle jeugdbewegingen op een andere manier. De ene jeugdbeweging laat elke provincie door enkelingen vertegenwoordigen, bij de andere wordt er ingezet op participatie van elke leider individueel.

Zelf ben ik leidster bij een scoutsgroep die aangesloten is bij de koepelorganisatie Scouts en Gidsen Vlaanderen. Daarnaast deed ik mijn stage voor de opleiding Sociaal Werk bij KSA Oost-Vlaanderen, één van de provinciale werkkringen van KSA. Vanuit de functie pedagogisch medewerker ondersteunde ik samen met mijn collega's alle Oost-Vlaamse KSA-groepen.

Mijn ervaring als leidster in de scouts heeft me geleerd dat niet iedereen steeds even geëngageerd is. De geëngageerde leiding nemen in hun lokale groep verantwoordelijkheden op, wat toont dat ze willen participeren. Deze verantwoordelijkheden nemen veel tijd in beslag, waardoor ze moeilijk te combineren zijn met bijvoorbeeld een studentenleven of job en vrijwilliger zijn bij de koepel van jeugdbeweging (Dhoore et al., 2024). De vrijwilligers die dan bij de koepel terechtkomen, worden overstelpt met vragen naar engagements. Dit omdat er veel wordt georganiseerd en er dus veel vrijwilligers nodig zijn.

Ik stel me vaak de vraag hoe vrijwilligers bij de koepels terechtkomen. Tijdens mijn scoutscarrière kwam ik ze wel eens tegen, maar ik stond nooit stil bij wie ze waren. Daarnaast heb ik als kind en jonge leidster nooit beseft dat vrijwilliger worden bij de koepel een optie was. Enkel de groepsleiding staat dicht bij de koepel en is meer op de hoogte van hoe het eraan toegaat. Bij KSA Oost-Vlaanderen ervaarde ik hetzelfde. De KSA-groepen die het dichtst bij de werkkring staan, worden overbevraagd, waardoor er veel van de provinciale vrijwilligers uit die groepen komen. Groepen die niet vertrouwd zijn met de werkkring, worden moeilijker bereikt en participeren dus ook minder in het beleid. Dit terwijl ze evenveel recht hebben om te participeren.

2 PROBLEEMANALYSE

Jongeren willen wel participeren, maar ondervinden dus een aantal struikelblokken die dit moeilijker maken (Vlaams Jeugdraad, 2015). Naar deze struikelblokken is voor jeugdbewegingen nog geen gericht onderzoek gedaan.

Uit praktijkervaring blijkt wel dat er zich een probleem stelt rond het bereiken van participanten. Beroepsmedewerkers geven aan dat ze leiding niet volledig weten te bereiken en ze niet weten hoe hen actief te laten participeren aan beleid (Focusgroep, 24

november 2025). Hierdoor kan niet iedereen die het recht heeft om te participeren dat ook doen, wat wordt bevestigd door de groepsleiding van de jeugdbewegingen. Ook blijkt dat niet elk beleidsparticipatieproces even goed werkt, dat de processen soms wat vastgeroest zijn. Vrijwilligers en beroepsmedewerkers weten dat er knelpunten zijn, maar kunnen er de vinger niet op leggen en gaan er dus niet verder mee aan de slag.

Het Kenniscentrum Kinderrechten duidt dat er niet één juiste methodiek is om aan beleidsparticipatie te doen. Beleidsparticipatie is een continu leerproces waarin het belangrijk is om kritisch te reflecteren, wat inspanning, tijd, ruimte en evaluatie vraagt (Put et al., 2016).

Hieruit kan volgende onderzoeksvraag worden afgeleid: **“Waar liggen de knelpunten in het beleidsparticipatieproces van jeugdbewegingen en wat kunnen ze leren van open jeugdwerkpraktijken?”**

3 THEORETISCHE BENADERING BELEIDSPARTICIPATIE

Om conclusies te kunnen trekken uit de beleidsparticipatieprocessen van de jeugdbewegingen, wordt het concept ‘beleidsparticipatie’ eerst theoretisch onder de loep genomen.

Participatie van jongeren aan beslissingen die hen aangaan, ligt aan de basis van professionele jeugdwerkpraktijken (Corney et al., 2022). Iedereen interpreteert participatie op zijn manier, vanuit eigen referentiekaders. Doorgaans wordt participatie gezien als het betrokken worden in processen waarbinnen beslissingen worden genomen.

Lundy (2007) stelt dat er binnen jongerenparticipatie vier belangrijke elementen zijn voor een effectieve participatie, namelijk ruimte, stem, publiek en invloed. Er moet ruimte zijn waarbinnen jongeren zich vrij kunnen voelen om aan besluitvorming te doen. Dit betekent dat het mogelijk moet zijn om te praten, te debatteren en zelf te beslissen. Daarnaast

moeten jongeren ondersteuning krijgen om hun mening te uiten en ervoor te zorgen dat deze gehoord wordt. Ook dienen diegenen die verantwoordelijk zijn voor het nemen van beslissingen over het leven van jongeren, te luisteren naar hun mening. Als laatste moeten zij ook accepteren dat de mening van jongeren mee moet genomen worden in besluitvorming.

Arnstein (1969) stelt dat er verschillende vormen van participatie zijn. Hij onderscheidt manipulatie, therapie, informeren, raadplegen, adviseren, partnerschap, gedeelde macht en regie. Buiten manipulatie en therapie, die leiden tot schijnparticipatie, kunnen alle andere aangehaalde vormen gebruikt worden in een participatieproces. Mijn praktijkervaring leerde me dat leiders sneller hun mening zullen geven dan direct een grote verantwoordelijkheid op te nemen. Het is belangrijk om hen later dan wel te informeren over wat er met hun input werd gedaan (Kennisknooppunt Participatie, n.d.).

Het Departement Cultuur, Jeugd en Media (n.d.) beschrijft beleidsparticipatie als het betrekken van kinderen en jongeren vóór een beslissing wordt genomen en deze oprecht meenemen in de beslissing zodat die aansluit bij wat kinderen en jongeren zelf belangrijk vinden. Daarna moet er een mogelijkheid zijn om gemaakte keuzes in vraag te stellen en weer opnieuw te beginnen. Het Agentschap Opgroeien (2023) stelt daarnaast dat er drie belangrijke componenten zijn tot participatie: een kenniscomponent, een emotionele component en een

actiecomponent. Mensen die willen participeren moeten weten dat er een mogelijkheid bestaat om te participeren. Daarnaast is het belangrijk om rekening te houden met de drijfveren en verwachtingen van de participanten en de vragers van participatie. Deze kunnen het participatieproces positief en negatief beïnvloeden. Zo kunnen mogelijke drempels die zij ervaren de motivatie beperken. Tot slot is het belangrijk dat de geleverde inspanningen leiden tot een resultaat dat is afgestemd alle belanghebbenden.

4 BELEIDSPARTICIPATIEPROCESSEN OP PAPIER

Om te weten hoe er in elke jeugdbeweging kan worden geparticipeerd in beleid, is de structuur van dit proces dus erg belangrijk. Ik organiseerde een focusgroep met pedagogische medewerkers van de jeugdbewegingen KSA, Scouts en Gidsen Vlaanderen, Chirojeugd Vlaanderen en FOS Open Scouting. Hierdoor kreeg ik een beter zicht op de manier waarop elke jeugdbeweging georganiseerd is en wat hun perspectieven op beleidsparticipatie zijn. Na de focusgroep interviewde ik de medewerkers van FOS Open Scouting en Chirojeugd Vlaanderen en kreeg ik aanvullende informatie over hun organisatiestructuren.

Onderstaande tabel geeft een schematisch overzicht van alle beleidsparticipatiestructuren.

Koepel		Chirojeugd Vlaanderen	Scouts en Gidsen Vlaanderen	KSA Nationaal	FOS Open Scouting		
Nationaal	Chiroraad, Beleidsraad, Algemene Vergadering	Gewestcongres	Verbandsraad	NAR	Nationaal Leidingscongres	Algemene Vergadering, Federaal Bestuur, Beleids- en Adviesraad	Leidingsraad
			Gouwraad	PER			
			Districtsraad				
Provinciaal	Regio						
	Verbond						
Bovenlokaal	Gewest						
	Groepsleiding	Groepsleiding	Groepsleiding	Groepsleiding		Groepsleiding	
Lokale groep	Leiding	Leiding	Leiding	Leiding		Leiding	

4.1 KSA

KSA is de derde grootste jeugdbeweging van Vlaanderen. Met zo'n 36.000 kinderen in 261 KSA-groepen wordt er ingezet op het bieden van een speelse en zinvolle vrijetijdsbesteding (KSA, 2022).

Door stage te doen bij KSA, leerde ik van heel dichtbij kennen hoe het participatieproces er verloopt. Er zijn vijf provinciale werkkringen: KSA West, KSA Noordzeegouw, KSA Oost-Vlaanderen, KSA Antwerpen-Brabant en KSA Limburg. Elke KSA-groep wordt ondersteunt door één werkring. Per werkring wordt er maandelijks één Pedagogische Raad (PER) gehouden. In deze vergadering worden de KSA-groepen van elke werkring vertegenwoordigd. Leiding en oud-leiding mogen bij de vergadering aansluiten.

Op de PER worden voorstellen over pedagogische thema's voorgelegd waarover de PER-leden hun eigen mening mogen geven (KSA, 2022). Zo werd bijvoorbeeld onlangs de visie rond alcohol, tabak en drugs van KSA herschreven. Deze visietekst passeerde meerdere keren op de PER om de stem van alle groepen daarin mee te hebben.

Per Pedagogische Raad zijn er twee vertegenwoordigers voor de Nationale Raad (NAR). De NAR is een vergadering op het niveau van de koepel, KSA Nationaal, en wordt voorgezeten door de NAR-voorzitters en de beleidsmedewerker van KSA. Het vindt één keer per maand plaats op het nationaal secretariaat in Brussel. De werking van de NAR is gelijkaardig als die van de PER, maar de NAR-vertegenwoordigers vertegenwoordigen de PER van hun werkring en spreken dus niet vanuit zichzelf of hun KSA-groep.

Daarnaast organiseert KSA tweejaarlijks een Nationaal Leidingscongres. Het is de plaats waar alle leiding haar stem kan laten gelden. Per KSA-groep mogen er vijf actieve leiding deelnemen (KSA, n.d.).

4.2 SCOUTS EN GIDSEN VLAANDEREN

Scouts en Gidsen Vlaanderen is één van de vijf scoutsassociaties in België. Van die vijf is Scouts en Gidsen Vlaanderen de grootste met bijna 85.000 leden en leiding in 498 groepen (Scouts en Gidsen Vlaanderen, 2022).

De groepen worden onderverdeeld in 55 districten. Zij zijn het rechtstreekse aanspreekpunt van de groepen. Aan het hoofd van een district staan districtscommissarissen. Zij vertegenwoordigen de groepen op verbondsniveau. Maandelijks vindt er een Districtsraad plaats waarin de districtscommissarissen en alle groepsleiding uit het district, die de groepen vertegenwoordigen, samenkomen. Een aantal districten samen vormen een gouw. In totaal zijn er 12 gouwen. Elke gouw wordt geleid door het goubureau, dat is samengesteld uit een commissaris, beheerder en voorzitter (Scouts en Gidsen Vlaanderen, 2022). Deze hele structuur bestaat vooral uit vrijwilligers.

Boven de gouw staat het verbond. Het verbond bestaat uit de gouwen, ploegen en beleidsvergaderingen. De ploegen zijn vrijwilligersploegen op nationaal niveau die taken en themawerking uitwerken (Scouts en Gidsen Vlaanderen, n.d.) De beleidsvergaderingen worden voorgezeten door leden van het verbondsbureau. Zij stippelen het beleid van Scouts en Gidsen Vlaanderen uit.

Daarnaast bestaat er nog de Verbondsraad waar alle districtscommissarissen en goubureaus samen. De Verbondsraad is de algemene vergadering van de organisatie. Er worden beslissingen genomen die een directe impact hebben op de hele werking (Scouts en Gidsen Vlaanderen, 2022).

Doordat deze structuur de stem van de groepen via het district en de gouw naar het beleid brengt, hebben ze onrechtstreeks invloed op beslissingen die genomen worden (Scouts en Gidsen Vlaanderen, 2022). Zo spreken de districtscommissarissen als

vertegenwoordigers van de groepen en zijn de gouwcommissarissen die van de districten. Deze commissarissen worden elk binnen hun raad aan de hand van verkiezingen aangesteld.

Groepsleiding krijgt de kans om rechtstreeks hun stem te laten gelden (Scouts en Gidsen Vlaanderen, 2022). Zo wordt er om de drie jaar een groepsleidingscongres georganiseerd waar zij directe beslissingen mogen nemen die meegenomen worden in het beleid.

4.3 CHIROJEUGD VLAANDEREN

Chirojeugd Vlaanderen is de grootste jeugdbeweging van Vlaanderen met meer dan 100.000 leden en leiding, verdeeld over 880 Chirogroepen (Boone, 2025). Te vergelijken met de districten van Scouts en Gidsen Vlaanderen, vormen naburige Chiro-groepen een gewest. In totaal zijn er 72 gewesten. Zij zijn het eerste aanspreekpunt voor de groepen (Vernimmen, 2026). Deze gewesten worden ondersteund door tien verbonden en enkele verbonden worden opnieuw gegroepeerd en vormen regio's (Chirojeugd Vlaanderen, 2022). Er zijn vijf regio's en zij vallen samen met de Vlaamse provincies waarbij Brussel valt onder de regio Vlaams-Brabant.

Deze gewesten, verbonden en regio's worden geleid door vrijwilligers. Deze vrijwilligersgroep bestaat voornamelijk uit oud-leiding en actieve leiding (Pedagogisch medewerker Chirojeugd Vlaanderen, interview, 22 januari 2026).

Vanuit die gewesten wordt er een congres georganiseerd. Vrijwilligers uit gewesten komen samen en wisselen ervaringen uit. Tendensen die er opvallen, worden meegenomen naar bovenaf (Focusgroep, 24 november 2025).

Op het nationale niveau van Chirojeugd Vlaanderen zijn er verschillende commissies, diensten en redacties met elk hun eigen taken, zoals een communicatieplatform vormgeven (Chirojeugd Vlaanderen, 2022).

Daarnaast is er de Chiroraad. Deze raad komt vijf tot zes keer per jaar samen en is de grote vergadering waarin die commissies, redacties

en diensten, maar ook de verbonden en de regionale en nationale pedagogische beroepskrachten worden vertegenwoordigd. Deze vergadering is de belangrijkste vergadering van de Chiro omdat er beslissingen worden genomen over alle thema's die groepen, gewesten en verbonden aanbelangen (Chirojeugd Vlaanderen, 2022). Ze maken er dus beleid. Elke Chiroraad bestaat uit drie momenten: een input-, beslissings- en terugkoppelmoment. De input die wordt besproken, kan worden verzameld tijdens de vergadering zelf, maar wordt ook meegenomen uit informele uitwisselingsmomenten met leiding of andere vrijwilligers (Pedagogisch medewerker Chirojeugd Vlaanderen, interview, 22 januari 2026).

De Beleidsraad is de raad van bestuur van de vzw. De leden van de Beleidsraad nemen beslissingen over de gang van zaken van de Chiro en zorgen dat ze trouw blijven aan het DNA van hun werking (Pedagogisch medewerker Chirojeugd Vlaanderen, interview, 22 januari 2026). Wanneer er een voorstel vanuit een ander beslissingsorgaan wordt gedaan om rond een bepaald thema te werken, moet dit eerst worden goedgekeurd door de Beleidsraad. De raad bestaat voornamelijk uit vrijwilligers en elk verbond wordt er vertegenwoordigd door een afgevaardigde. Daarnaast zijn er nog vier nationale voorzitters aanwezig die worden verkozen door de Chiroraad. Wanneer een afgevaardigde wil stoppen als vertegenwoordiger van zijn verbond, maar wel nog in de Beleidsraad wil blijven, kan dit. Hij wordt dan een gecoöpteerd lid van de vergadering genoemd.

De Algemene Vergadering vindt één of twee keer per jaar plaats. Hierbij komen de Beleidsraad en Chiroraad samen en worden er beslissingen genomen over bijvoorbeeld jaarrekeningen en nieuwe projecten (Pedagogisch medewerker Chirojeugd Vlaanderen, interview, 22 januari 2026).

Bij Chirojeugd Vlaanderen bestaat er geen leidingscongres, maar hun pedagogisch

medewerker vertelde dat er wordt overwogen om dit in de toekomst wel te organiseren.

4.4 FOS OPEN SCOUTING

FOS Open Scouting is een van de andere scoutsorganisaties in België. Ze hebben meer dan 10.000 leden in Vlaanderen en Brussel, verdeeld over 55 groepen (FOS Open Scouting, n.d.-c).

FOS Open Scouting organiseert minstens twee keer per jaar een Algemene Vergadering (AV). Deze vergadering stuurt het beleid aan en is het belangrijkste beslissingsorgaan van de jeugdbeweging (FOS Open Scouting, n.d.-a). Aan het begin van het werkjaar worden er per groep drie afgevaardigden aangesteld. Dit betekent dat elke groep drie stemmen krijgt. Als je als afgevaardigde niet aanwezig kan zijn, mag je een volmacht geven aan een ander lid van de AV. In de AV krijgen de aanwezige nationale vrijwilligers 15% van de stemmen van de groepen. Daarnaast krijgt elk lid van het Federaal Bestuur één stem, met een maximum van veertien stemmen in totaal.

Daarnaast is er nog het Federaal Bestuur. Het zorgt voor de uitvoering van het beleid en staan daarnaast in voor de dagelijkse werking (FOS Open Scouting, n.d.-b). Het Federaal Bestuur bestaat uit een mix van verschillende mensen uit zo veel mogelijk verschillende groepen met verschillende competenties en inzichten. Iedereen kan zich kandidaat stellen waarna de Algemene Vergadering maximum dertien leden kiest. Hun mandaat duurt drie jaar en kan één keer vernieuwd worden.

Tevens heeft FOS Open Scouting een Beleids- en Adviesraad (BAR). Hij bewaakt en ontwikkelt het pedagogisch beleid van FOS Open Scouting, werkt vanuit de vierjaarlijkse beleidsnota en houdt de grote beleidslijnen in het oog (Pedagogisch medewerker FOS Open Scouting, interview, 13 januari 2026). De BAR heeft drie kernopdrachten. Als eerste stippelt de raad het pedagogisch beleid uit en bewaken deze. Daarnaast initieert, coacht en volgt de BAR werken projectgroepen op en ondersteunt het

nieuwe ideeën die (nog) niet in de beleidsnota opgenomen zijn. Tot slot beheert en volgt hij het pedagogisch budget op, met ruimte om flexibel in te spelen op noden en nieuwe initiatieven.

De BAR bestaat uit een vaste ploeg vrijwilligers van acht tot vijftien personen, maar is een open vergadering: iedereen kan aansluiten in functie van de agendapunten (Pedagogisch medewerker FOS Open Scouting, interview, 13 januari 2026). Enkel vaste leden hebben stemrecht. De BAR komt maandelijks samen en communiceert transparant via openbare agenda's en verslagen.

Daarnaast is de Leidingsraad een belangrijk participatiemoment voor FOS-leiding (Pedagogisch medewerker FOS Open Scouting, interview, 13 januari 2026). Ze kunnen hiervoor op voorhand voorstellen indienen. Op de Leidingsraad worden voorstellen besproken die betrekking hebben op de algemene werking van FOS Open Scouting. Als er veel voorstellen worden ingediend, worden er keuzes gemaakt op basis van prioriteit. Voorstellen die door leiding worden gedaan, krijgen voorrang op voorstellen vanuit de nationale structuur. De BAR beslist welke voorstellen er op de Leidingsraad zullen behandeld worden.

Een belangrijke kanttekening is dat wanneer er een voorstel wordt gedaan die een wijziging van het algemeen reglement vraagt of een grote impact heeft op de beleidsnota, deze eerst wordt besproken binnen de BAR of het Federaal Bestuur.

5 BELEIDSPARTICIPATIE IN DE PRAKTIJK

Hoe definiëren jeugdbewegingen beleidsparticipatie nu echt? Bij de meeste jeugdbewegingen gaat het om vertegenwoordigers die meebeslissen. Bij sommige jeugdbewegingen kan alle leiding participeren door deel te nemen aan een leidingscongres.

Naast het feit dat ik een focusgroep organiseerde met medewerkers van de verschillende jeugdbewegingen, interviewde ik

ook groepsleiding. Op deze manier kon ik verschillende perspectieven tegenover elkaar zetten. Ik interviewde drie voormalige groepsleidsters van drie jeugdbewegingen, FOS Open Scouting, Scouts en Gidsen Vlaanderen en Chirojeugd Vlaanderen. Deze groepsleiding heb ik willekeurig gekozen. Bij KSA interviewde ik niemand, omdat ik vanuit mijn eigen stage-ervaring kan spreken.

5.1 PERSPECTIEVEN TEGENOVER ELKAAR

Uit de focusgroep leerde ik dat alle jeugdbewegingen het eens zijn over het feit dat iedereen laten participeren niet mogelijk is. FOS Open Scouting benadert dit ideaal het meest. De medewerker en de groepsleidster gaven beide aan dat elke groep vertegenwoordigd is op de Algemene Vergadering en er steeds veel leiding aanwezig is op de Leidingsraad.

De beroepsmedewerker van Scouts en Gidsen Vlaanderen vermeldde dat meer participatie bij hen interessant kan zijn, maar dat dit niet de essentie is omdat hij veronderstelt dat het beleidsparticipatie goed werkt. Dat het niet de essentie zou zijn, staat wel tegenover het feit dat participatie het fundament van professioneel jeugdwerk is (Corney et al., 2022). Hij gaf dus aan dat hun filterstructuur goed werkt, wat betekent dat input die groepsleiding meegeven aan de districtscommissarissen helemaal tot in de Verbondsraad meegenomen wordt en hun stem dus impact heeft op beleid. De geïnterviewde groepsleidster van Scouts en Gidsen Vlaanderen sprak dit deels tegen wanneer ze zei dat als je echt impact wil hebben en dus tot bovenaan de filterstructuur wil geraken, je mening of probleem belangrijk genoeg moet zijn.

“Je probleem moet belangrijk genoeg zijn om op het hoogste niveau te geraken.”

Groepsleidster Scouts en Gidsen Vlaanderen

Tevens is er volgens haar nooit terugkoppeling over wat er met de input van groepsleiding gedaan wordt. Komt hun input op de Gouwraad terecht of raakt deze onderweg verloren? Bij Chirojeugd Vlaanderen is er op de Chiroraad

daarentegen wel een specifiek moment gereserveerd voor terugkoppeling. Maar in het interview met de Chiro-groepsleidster werd duidelijk dat dit niet doorgetrokken wordt naar de groepen toe. De groepsleidster van FOS Open Scouting vertelde dat er na een AV wel terugkoppeling is, maar niet vanuit het Federaal Bestuur. Wanneer er bij KSA een voorstel wordt besproken op de NAR, koppelt men de volgende vergadering terug. Een voorstel wordt aangepast naar de input die gegeven is door de verschillende Pedagogische Raden. Daarna komt het vernieuwde voorstel terug op de volgende vergadering. Dit proces wordt steeds herhaald tot wanneer het eindresultaat op tafel ligt. Zoals bij Chirojeugd Vlaanderen en Scouts en Gidsen Vlaanderen, wordt bij KSA de terugkoppeling ook niet doorgetrokken tot bij de groepen.

De medewerker van Chirojeugd Vlaanderen gaf aan dat zij nog aan het experimenteren zijn met hoe ze input van groepen vanuit het gewest, naar het verbond, naar de regio's en uiteindelijk tot in het beleid kunnen meenemen (Focusgroep, 24 november 2025). Op dit moment is het dus heel moeilijk om te zeggen dat hun beleidsparticipatieproces effectief is.

Toen ik tijdens het interview met de groepsleidster van Chirojeugd Vlaanderen vroeg of ze de mening van haar groep herkende in het beleid, antwoordde ze dat ze niet participeren aan beleid. Ze wist niet wat de Chiroraad was en vertelde me dat hun gewest niet meer actief is sinds 2023.

“Ik ken de Chiroraad niet.”

Groepsleidster Chirojeugd Vlaanderen

Dit zou doen vermoeden dat ze niet willen participeren, maar dit is niet het geval. De groepsleidster gaf namelijk aan dat haar groep wel vertegenwoordigd is op de jeugdraad van haar gemeente en enkele leiders deelnamen aan het afgelopen jeugdradencongres. Het is dus zo dat ze wel willen participeren, alleen weten ze niet hoe ze dit binnen Chirojeugd Vlaanderen kunnen doen.

Mijn ervaring bij KSA sluit hierbij aan. Heel veel groepen weten niet af van het bestaan van de Pedagogische en Nationale Raad. Ook bij Scouts en Gidsen Vlaanderen is dit vaak het geval (Groepsleidster Scouts en Gidsen Vlaanderen, interview, 23 januari 2026). Enkel de groepsleiding komt frequent in contact met het district, waardoor 'gewone' leiding niet weet hoe ze kunnen participeren. Bij FOS Open Scouting gaat het er anders aan toe. Na elke Algemene Vergadering komt er op hun Instagrampagina een samenvatting van wat er afgelopen vergadering besproken is. Zo kan elke leiding zien dat de AV bestaat en wat het inhoudt. De groepsleidster van FOS Open Scouting gaf aan dat als iemand wil participeren, ze zeker is dat de meerderheid zou weten waar ze terecht kunnen.

(Groeps)leidingscongressen worden als een grote meerwaarde beschouwd. Daar hebben de geïnterviewden van FOS Open Scouting en Scouts en Gidsen Vlaanderen echt het gevoel dat ze participeren aan beleid. Daarom overweegt Chirojeugd Vlaanderen dit in de toekomst ook te organiseren. Bij KSA is het ook de bedoeling dat het NLC een echt participatiemoment is. Maar volgens de beroepsmedewerker krijgen de aanwezigen in de praktijk amper de kans om hun stem te laten horen. Dit leidt tot schijnparticipatie. Als leiding denkt dat ze impact zullen hebben en dit niet het geval is, zullen ze zich een volgende keer misschien niet meer willen engageren om te participeren (Rözer, 2025)

“Op het Nationaal Leidingscongres wordt er eigenlijk amper inspraak gevraagd.”

Beroepsmedewerker KSA

Wat opvalt is dat de beleidsparticipatieprocessen vorm worden gegeven door de koepel zelf. De macht ligt bij hen. Dit sluit aan bij wat Sruti Bala, theaterwetenschapster en hoofddocente aan de Universiteit van Amsterdam, vertelde over theater maken (De Wijs, 2019). “De verhouding tussen degene die de participatie wil en degene die het zoekt, daarin ligt voor mij een

machtsverhouding die ook vorm krijgt in de praktijk van hoe je theater maakt” (De Wijs, 2019). Ze maakt duidelijk dat er ook valkuilen zijn voor diegenen die participatie vragen. Bij KSA beslissen de beroepsmedewerkers de zaken waarin de leden van de Pedagogische Raden en Nationale Raad inspraak hebben. Bij Scouts en Gidsen Vlaanderen beslissen de districtscommissarissen welke info ze doorgeven aan de gouv. FOS Open Scouting beslist dat de voorstellen van leiding op de Leidingsraad belangrijker vinden dan die van de nationale structuur, wat goed is voor de participatie van onderuit. Toch is het belangrijk om te beseffen dat elke keuze gemaakt is vanuit een bepaalde machtspositie. De koepels hebben de macht om het volledige proces vorm te geven, waar ze kritisch dienen mee om te gaan.

Alle beroepsmedewerkers uit de focusgroep gaven aan dat ondersteuningsvragen van de groepen worden meegenomen naar beleidsvorming. KSA vermeldt bijvoorbeeld in haar beleidsnota dat een werkgroep jaarlijks de besproken groepsondersteuningstrajecten gebruikt om ondersteuningsmateriaal voor beroepsmedewerkers te ontwikkelen (KSA, 2022). Ik leid hieruit af dat bij KSA, Scouts en Gidsen Vlaanderen en Chirojeugd Vlaanderen het behandelen van ondersteuningsvragen de enige weg is naar directe invloed op beleid voor 'gewone' leiding, zij die geen bijkomende engagementen opnemen als groepsleiding of vrijwilliger bij de koepels.

5.2 PRAKTIJK BINNEN HET THEORETISCH KADER

In elke jeugdbeweging is er ruimte voor beleidsparticipatie. De elementen van Lundy (2007) krijgen allemaal een plaats in de participatieprocessen, al verschilt het per jeugdbeweging in welke mate ze benadrukt worden. Zo ontbreekt bij KSA, Scouts en Gidsen Vlaanderen en Chirojeugd Vlaanderen de ondersteuning bij de lokale groepen om hun mening te uiten.

Als er wordt gekeken naar de definitie van beleidsparticipatie door het Departement

Cultuur, Jeugd en Media (n.d.), kan er worden geconcludeerd dat elke jeugdbeweging hier in essentie aan voldoet. Wel gebeurt dit eerder onbewust, waardoor sommige aspecten soms vergeten worden. Jeugdbewegingen maken het bijvoorbeeld mogelijk om elke gemaakte keuze opnieuw in vraag te stellen en een proces opnieuw te beginnen, maar faciliteren dit niet regelmatig. Wel is dit te begrijpen, aangezien de agenda vaak goed gevuld is en het dus niet haalbaar is om tijdens elke vergadering eerdere beslissingen te herzien.

In theorie biedt elk participatieproces dus zeker ruimte om de stem van leiding en andere vrijwilligers te laten gelden. Toch kunnen er in de praktijk enkele knelpunten worden onderscheiden.

6 KNELPUNTEN

Hoe komt het nu dat jongeren niet altijd participeren wanneer het hen aangeboden wordt? Sommige vormen van participatie spreken hen gewoonweg niet aan omdat ze niet op hun maat zijn gemaakt. Wanneer ze zich wel goed voelen bij de participatiemogelijkheden die ze krijgen, zullen ze sneller willen participeren (Corney et al., 2022). Daarom is het belangrijk te zoeken naar waar de knelpunten in de beleidsparticipatieprocessen van jeugdbewegingen in de praktijk liggen. **Communicatie over participatiemogelijkheden, filterstructuur, terugkoppeling en top-down vormgeving van het participatieproces** zijn vier knelpunten die uit praktijk naar voor kwamen.

Door het gebrek aan **communicatie** over participatiemogelijkheden door de koepel weten groepen niet dat ze kunnen participeren of hoe ze dat kunnen doen. Hierbij ontbreekt de kenniscomponent van participatie (Agentschap Opgroeien, 2023). Wanneer dit zoals bij FOS Open Scouting wel het geval is, wordt er vastgesteld dat een groot deel van de groepen participeert aan beleid.

De **filterstructuur** die bij Scouts en Gidsen Vlaanderen en Chirojeugd Vlaanderen het meest opvallend is, zorgt ervoor dat er veel input verloren gaat. Bij elke extra tussenstap verdwijnt er informatie. Bij KSA en FOS Open Scouting zijn er veel minder tussenstappen, waardoor de mening van leiding efficiënter tot bij het beleid geraakt.

Terugkoppeling wordt bij de jeugdbewegingen soms vergeten, terwijl dat dit net een belangrijke factor is voor deelname aan participatie (Kennisknooppunt Participatie, n.d.). Er moet dus op worden toegezien dat er ruimte wordt gemaakt voor terugkoppeling, zodat participanten niet afhaken.

Het laatste knelpunt gaat over de vaststelling dat elk participatieproces **door de koepel** zelf **vormgegeven** wordt. Ik begrijp dat die verantwoordelijkheid volledig bij vrijwilligers leggen niet werkbaar is, maar dit hoeft ook niet het geval te zijn. Volgens Arnstein (1969) is partnerschap immers al genoeg om van een goed participatieproces te spreken. Hierbij kunnen vrijwilligers die willen participeren met de koepels onderhandelen over hoe dit proces er (anders) zou kunnen uitzien.

7 INSPIRATIE UIT OPEN JEUGDWERKVORMEN

Zoals eerder vermeld, bestaan er naast jeugdbewegingen verschillende andere vormen van jeugdwerk. Zonder te veel af te wijken van hun DNA, kunnen jeugdbewegingen inspiratie halen uit de werkwijze van andere jeugdwerkvormen om drempels weg te werken.

Wat kunnen jeugdbewegingen opsteken uit de manier van werken van **open jeugdwerkpraktijken**? De keuze voor deze jeugdwerkvorm komt voort uit het feit dat er veel jeugdwerkinitiatieven onder deze koepelterm vallen en hun werking sterk contrasteert met hoe jeugdbewegingen te werk gaan.

Open jeugdwerkinitiatieven zijn gemaakt door en voor jongeren (Formaat, 2024). De deur staat er open voor alle jongeren en alles mag en kan door hen beslist worden. Jongeren krijgen er de

leiding in de organisatie waardoor ze een concrete plaats hebben in besluitvormingsprocessen. Ze werken politiserend, wat betekent dat jongeren worden versterkt en hen een stem wordt gegeven. In open jeugdwerk wordt het beleidsparticipatieproces dus niet top-down vormgegeven zoals bij jeugdbewegingen, maar juist bottom-up. Door de vraag “Hoe bereiken we iedereen?” aan leiding zelf te stellen, kunnen de koepels van de jeugdbewegingen misschien het antwoord vinden.

Door deze betrokkenheid van leiding in het vormgevingsproces van hun koepel, moet er met hen gecommuniceerd worden. Ze zijn de basis van de vormgeving van het beleidsparticipatieproces. Dit leidt ertoe dat leiding wel geïnformeerd moeten zijn over hoe ze kunnen participeren om te kunnen deelnemen aan dat proces.

Als het gaat over terugkoppeling, is het zo dat wanneer het beleidsparticipatieproces door jongeren zelf wordt vormgegeven, ze het gebrek aan terugkoppeling dat er nu heerst, kunnen oplossen door zelf een terugkoppelingsmoment te implementeren.

Tot slot zijn open jeugdwerkpraktijken zich bewust van ongelijkheid en drempels die aanwezig zijn, waardoor ze ernaar streven zich zo toegankelijk mogelijk te organiseren (Formaat, 2024). Voor jeugdbewegingen zou een belangrijke eerste stap kunnen zijn dat ze zich bewust worden dat hun filtersysteem een structurele drempel is en ongelijkheid in participatie creëert. Door dit te beseffen, kunnen ze onderzoeken hoe ze toegankelijker tewerk kunnen gaan, waardoor meningen niet verloren gaan en iedereen die participeert, effectief impact kan hebben.

8 MET HELDERE KNELPUNTEN SAMEN VERDER AAN DE SLAG

Uit deze analyse blijkt dat er binnen de jeugdbewegingen duidelijke beleidsparticipatiestructuren bestaan, maar

dat deze wel enkele knelpunten kennen. Hierdoor is het voor vrijwilligers niet altijd even gemakkelijk om te participeren in het beleid van hun jeugdbeweging.

Het tegenover elkaar stellen van de verschillende perspectieven van beroepsmedewerkers en groepsleiding bleek effectief om de grootste knelpunten te identificeren. **Gebrek aan terugkoppeling, onvoldoende communicatie over participatiemogelijkheden, de filterstructuur en de top-down vormgeving van het participatieproces** blijken de vier knelpunten die de toegankelijkheid van beleidsparticipatie het meest beperken.

De vier geïdentificeerde knelpunten komen niet allemaal of in dezelfde mate bij elke jeugdbeweging voor. Het is zelfs zo dat een knelpunt voor de ene, bijvoorbeeld effectieve communicatie, net een succesfactor van participatie is voor de andere. Het knelpunt dat zich wel bij elke jeugdbeweging stelt, is de top-down vormgeving van het participatieproces. Om dit knelpunt aan te pakken, kunnen ze zich laten inspireren door het open jeugdwerk, dat steeds bottom-up werkt. Dit toont dat jeugdbewegingen van elkaar, maar ook van jeugdwerkvormen waar ze minder mee in aanraking komen, kunnen leren.

Jeugdbewegingen maken wel degelijk ruimte voor de stem van vrijwilligers in hun beleid. Ze willen het zo goed mogelijk vormgeven zodat hun groepen zich ondersteund voelen en zo een kwalitatieve wekelijkse werking kunnen garanderen.

Er kan worden geconcludeerd dat elke jeugdbeweging streeft naar een effectieve en efficiënte participatie en dat de belangrijkste knelpunten van de vastgeroeste beleidsparticipatieprocessen zijn blootgelegd. Nu is het aan de koepels om hier samen met alle leiding en hun groepen verder mee aan de slag gaan. Op naar een toekomst waar iedereen laagdrempelig kan participeren.

9 BIBLIOGRAFIE:

- Agentschap Opgroeien. (2023, 24 februari). *Participatie: Theoretische kaders. Geraadpleegd op 20 januari 2026 op <https://www.opgroeien.be/kennis/themas/participatie/theoretische-kaders#toc-participatie-als-middel-tot-deelnemen-en-deelhebben>*
- Arnstein, S. R. (1969). A ladder of citizen participation. *Journal of the American Planning Association*, 35(4), 216–224.
https://www.historyofsocialwork.org/1969_ENG_Ladderofparticipation/1969,%20Arnstein,%20ladder%20of%20participation,%20original%20text%20OCR%20C.pdf
- Boone, B. (2025, 8 oktober). *Cijfergegevens*. chiro.be. <https://chiro.be/cijfergegevens>
- Chirojeugd Vlaanderen. (2022). *Beleidsnota 2022-2025*.
- Corney, T., Cooper, T., Shier, H., & Williamson, H. (2022). Youth participation: Adulthood, human rights and professional youth work. *Children & Society*, 36(4), 677-690.
- De Ambrassade. (n.d.). *Werksoorten en -vormen*. Geraadpleegd op 19 december 2025 op <https://www.ambrassade.be/themas/basiswerk-jeugdwerk/landschap/werksoorten-en-vormen>
- De Wijs, C. (2019, 1 maart). *Wie zit er aan tafel? In gesprek met Sruti Bala*. Theaterkrant. <https://www.theaterkrant.nl/tm-artikel/wie-zit-er-aan-tafel-in-gesprek-met-sruti-bala/>
- Decreet over het jeugd- en kinderrechtenbeleid en de ondersteuning van het jeugdwerk, BS 2023048688 (2023). <https://codex.vlaanderen.be/PrintDocument.ashx?id=1039169&datum=&geannoteerd=false&print=false>
- Departement Cultuur, Jeugd & Media. (n.d.). *Beleidsparticipatie met kinderen en jongeren*. Geraadpleegd op 20 december 2025 op <https://www.vlaanderen.be/cjm/nl/jeugd/vlaams-jeugd-en-kinderrechtenbeleid/tools-voor-beleidsmakers/beleidsparticipatie-met-kinderen-en-jongeren>
- Dhoore, J., Spruyt, B., & Siongers, J. (2024). Jongeren en hun vrijwillig engagement. In S. Lagaert, S. Pleysier, J. Put, J. Siongers, B. Spruyt, & L. Bradt (Eds.), *Jongeren in cijfers en letters 5* (pp. 221-254). Borgerhoff & Lamberigts.
- Formaat. (2024). *Open jeugdwerk*. Geraadpleegd op 19 december 2025 op <https://formaat.be/open-jeugdwerk>
- FOS Open Scouting. (2022). *Beleidsnota 22-25*.
- FOS Open Scouting. (n.d.-a) *Algemene vergadering*. Geraadpleegd op 17 januari 2026 op <https://fosopenscouting.be/over-ons/algemene-vergadering>
- FOS Open Scouting. (n.d.-b) *Federaal bestuur*. Geraadpleegd op 17 januari 2026 op <https://fosopenscouting.be/projecten/federaal-bestuur>
- FOS Open Scouting. (n.d.-c). *Over ons*. Geraadpleegd op 17 januari 2026 op <https://fosopenscouting.be/over-ons>

Kennisknooppunt Participatie. (n.d.). *Terugkoppeling bij participatie*. Geraadpleegd op 23 januari 2026 op <https://www.kennisknooppuntparticipatie.nl/aan-de-slag/verdiepende+themas/terugkoppeling+bij+participatie/default.aspx>

KSA. (2022). *Beleidsnota 2022-2025*.

KSA. (n.d.). *Nationaal Leidingscongres*. Geraadpleegd op 17 januari 2025 op <https://nationaalleidingscongres.ksa.be/>

Lundy, L. (2007). "Voice" is not enough: Conceptualising Article 12 of the United Nations Convention on the Rights of the Child. *British Educational Research Journal*, **33**(6), 927–942.

Put, J., Vandenhole, W., Bradt, L., Desmet, E., Dumortier, E., Pleysier, S., Reynaert, D., Vlieghe, K., Ghéquièrre, G., Herbots, K., Lembrechts, S., Willems, N., & Van Vaerenbergh, S. (2016). *Aan de slag met beleidsparticipatie van kinderen en jongeren: Een reflectie-instrument voor beleidsmakers*. Kenniscentrum Kinderrechten. https://demos.be/sites/default/files/keki_beleidsadvies_2016-2_reflectie-instrument_final_pdf.pdf

Rözer, D. (2025, 27 juni). *Schijnparticipatie ligt op de loer. Trap jij er in?* Parolo. <https://parolo.nl/blog/schijnparticipatie/>

Scouts en Gidsen Vlaanderen. (2022). *Beleidsnota 2022-2025*.

Scouts en Gidsen Vlaanderen. (n.d.). *Hoe is Scouts en Gidsen Vlaanderen georganiseerd?* Geraadpleegd op 17 januari 2025 op <https://www.scoutsengidsenvlaanderen.be/over-scouts-en-gidsen-vlaanderen/structuur/hoe-scouts-en-gidsen-vlaanderen-gestructureerd>

Vernimmen, B. (2026, 14 januari). *De organisatie*. chiro.be. <https://chiro.be/over-chiro/de-organisatie>

Vlaamse Jeugdraad. (2015, 2 december). *Advies 1509: Beleidsparticipatie van jongeren*. <https://vlaamsejeugdraad.be/storage/files/f982317c-702a-410d-ac10-7134aa642884/1509-advies-beleidsparticipatie.pdf>

10 INTERVIEWLIJST:

Focusgroep		
Vereniging	Functie	Datum
KSA	Pedagogisch medewerker	24 november 2025
Scouts en Gidsen Vlaanderen	Pedagogisch medewerker	24 november 2025
Chirojeugd Vlaanderen	Pedagogisch medewerker	24 november 2025
FOS Open Scouting	Pedagogisch medewerker	24 november 2025
Interviews		
Scouts en Gidsen Vlaanderen	Groepsleidster	23 januari 2026
Chirojeugd Vlaanderen	Groepsleidster	23 januari 2026
Chirojeugd Vlaanderen	Pedagogisch medewerker	22 januari 2026
FOS Open Scouting	Groepsleidster	24 januari 2026
FOS Open Scouting	Pedagogisch medewerker	13 januari 2026